

УДК 342.26(477):006.924

DOI: 10.31359/1993-0941-2019-38-190

*Погребняк Н. С., кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник НДІ держав-
ного будівництва та місцевого самоврядування
НАПрН України*

ПРОБЛЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ОБЧИСЛЕННЯ ЧАСУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

***Анотація.** Проаналізовано стан правового врегулювання порядку обчислення часу в Україні. Надано експертну оцінку на проект постанови Верховної Ради України «Про встановлення порядку обчислення часу на території України» (реєстр. № 9121 21.09.2018) 1. Внесено рекомендації.*

***Ключові слова:** порядок обчислення часу на території України; закон; проект постанови; Верховна Рада України.*

Актуальність проблеми. На сьогодні не визначеними залишаються суспільні відносини, які згідно ч. 1 ст. 92 Конституції України [4, с. 35–6] підлягають врегулюванню правовим актом у формі закону. Це стосується адміністративно-територіально-

¹ Проект постанови відкликано суб'єктом законодавчої ініціативи 29.08.2019. Але враховуючи актуальність питання, він є об'єктом наукового аналізу з метою з'ясування потреби у врегулюванні суспільних відносин в цій сфері спеціальним законом.

го устрою (п. 13), референдуму (п. 20), прав корінного народу і національних меншин (п. 3), порядку застосування мов (п. 4). Крім того, Конституція України містить ряд статей, які прямо чи побічно вказують на необхідність законодавчого врегулювання певних питань в сфері місцевого самоврядування, трудових відносин і відпочинку, ін. Не чіткою є позиція законодавця і відносно порядку обчислення часу на території України.

Наукове розроблення проблеми. Порушена проблема має теоретичний і прикладний характер. Економічні, трудові, фізичні аспекти вирішення цього питання досліджували М. В. Казанцев, Р. Р. Яруллін, Я. С. Яцків, ін. Вагомий вклад і Головної астрономічної обсерваторії НАНУ. Водночас поза увагою — правові питання врегулювання часових поясів в Україні, форма їх закріплення.

Мета і завдання роботи: наукове розв'язання проблеми порядку обчислення часу на території України з огляду на необхідність визначення початку і закінчення робочого часу, врахування необхідного часу для фізичного і духовного відпочинку; з'ясування необхідності врегулювання цього питання нормативно-правовим актом у формі закону; аналіз проекту постанови Верховної Ради України (далі — ВР України) [7]; надання рекомендацій.

Виклад основного матеріалу. Порядок обчислення часу на території України врегульовано підзаконним нормативно-правовим актом [11]. Водночас проблема обчислення часу в межах території України пов'язана з питаннями встановлення максимальної і мінімальної тривалості робочого часу, відпочинку, інших умов здійснення права на працю, які згідно ч. 3 ст. 45 Конституції України [4, с. 19] мають визначатися законом.

Порядок обчислення часу на території України врегульовано постановою Кабінету Міністрів України [11]. Крім того, окремі питання визначені Конституцією України, законами України про метрологію і метрологічну діяльність, про місцеве самоврядування в Україні, постановою Кабінету Міністрів України «Питання Служби єдиного часу і еталонних частот» № 664 02.09.2015, міжнародними договорами України.

Урядовим актом [11] на території України встановлено II-й часовий пояс (київський час) з переведенням щорічно годинникової стрілки в останню неділю березня о 3 год. на 1 годину вперед і в останню неділю жовтня о 4 год. на 1 годину назад. Отже, на всій території України де-юре запроваджено єдиний II-й часовий пояс. Де-факто ним охоплено не всю територію – майже 95% (центр проходить майже точно по меридіану Києва¹). Незначна частина Закарпатської області розміщена у I-му; Луганська, частина Донецької та незначні частини Харківської і Запорізької областей – у III-му часовому поясі [1]. Територія України по довготі простягається більш, ніж на одну годину [6].

Період дії літнього часу в Україні – з останньої неділі березня по останню неділю жовтня. На території ЄС літній час діє згідно директиви Європейського парламенту і Ради Європи про перехід на літній час № 2000/84/ЄС 19.01.2001 [16]. Для країн – членів ЄС переведення годинників є обов'язковим двічі на рік: з кінця березня – на літній час і з кінця жовтня – на зимовий. Літній час починається о 1-й годині ночі останньої неділі березня (ст. 2) і закінчується о 1-й годині ночі за Грінвічем останньої неділі жовтня (ст. 3). Водночас з 2021 р. норма про обов'язкове літнє і зимове переведення стрілки годинника на території ЄС скасовується згідно рішення Європарламенту. З 2021 р. кожна країна – член ЄС повинна самостійно вирішити питання про необхідність переходу на літній (на годину вперед) чи зимовий (на годину назад) час. Водночас викликає занепокоєння, що країна, визначившись у 2021 р. з часовим поясом на довгостроковий період, не зможе більше щорічно переходити на інші часові пояси². Тобто, пропозиція є імперативною.

На сьогодні на літній час не переходить Китай³ і Туреччина. Поза літнім часом існують країни часового поясу Грінвіч (Великобританія, Ірландія, Португалія); 17 країн Центрально-

¹ Відставання по центральному меридіану складає 16 хв. 26 с. А, отже, сонце сходить і заходить раніше приблизно на цю ж величину.

² ЄС дозволив країнам не переводити годинники : що це означає <https://www.bbc.com/ukrainian/news-47711510>. (Дата звернення : 18.10.2019).

³ Територія Китаю знаходиться в межах чотирьох часових поясів. Але діє єдиний часовий пояс – «пекінський».

європейського часу (+ 1 год. до часу за Гринвічем); 8 країн Східноєвропейського часу (+ 2 год. до часу за Гринвічем). Відмовилися від літнього часу Японія, Індія, Сінгапур, Росія, Білорусь, Ісландія. Водночас перехід на літній час зберігається в більшості штатів США ¹, Канаді (за деякими винятками), Мексиці, на Кубі, в Ірані, Сирії, Йорданії, Ізраїлі, Лівані (північна півкуля) та в Австралії, Новій Зеландії, Чилі, окремих штатах Бразилії та в Парагваї (південна півкуля)².

Виходячи з принципів Євроінтеграції, у ВР України 21.09.2018 було внесено проект постанови [7]. Мета: встановлення II-го часового поясу міжнародної системи часових поясів протягом всього календарного року без будь-яких переведень годинника на зимовий та літній час. Аналогічний за змістом проект постанови щодо скасування запровадження на території України дії літнього часу (реєстр. № 4234 15.03.2016) вносився тим же суб'єктом законодавчої ініціативи на 4 сесії ВР України VIII скликання. Незважаючи на включення питання до порядку денного постановою ВР України № 1852-VIII 21.02.2017, ініціативу не підтримали ні науково-експертне управління Апарату ВР України, ні НАНУ, ні Міністерство екології та природних ресурсів України, ні Міністерство інфраструктури України, ні Головна астрономічна обсерваторія НАНУ [1]. У зв'язку з цим за наслідками розгляду у I читанні, 3 жовтня 2017 ВР України зняла проект з розгляду, тобто на 7 сесії³. Відхилення пояснювалося відмінністю від європейських стандартів.

Згідно ч. 1 ст. 107 Закону [12] проект вважається відхиленням, якщо запропоновані рішення на його підтримку не отримали необхідної кількості голосів народних депутатів. Відомості про

¹ Фактично територія США знаходиться в межах шести часових поясів.

² Європарламент дозволив країнам ЄС не переводити годинники. URL: <https://www.unian.ua/world/10493490-yevroparlament-dozvoliv-krajnam-yes-ne-perevoditi-godinniki.html>. – (Дата звернення: 05.03.2019).

³ Див. : Перелік законопроектів, які за висновками комітетів Верховної Ради України втратили актуальність та пропонуються на відхилення з інших підстав : Додаток 1 до постанови Верховної Ради України «Про порядок денний сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання» № 2149-VIII 03.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2149-19?find=1&lang=en&text>. (Дата звернення : 28.02.2019).

відповідне відхилення проекту постанови були внесені до протоколу пленарного засідання ВР України ¹.

Незважаючи на це, означений суб'єкт законодавчої ініціативи майже через рік – на 9 сесії VIII скликання – вніс аналогічний за змістом, але з іншою назвою, проект постанови ВР України [7]. Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 107 Закону [12], неможливість внесення проекту на розгляд парламенту законодавчо обумовлена поточним і позачерговим характером сесії. Враховуючи, що проект внесено на наступній (через дві) сесії, зауважень щодо дотримання процедури внесення аналогічного за змістом проекту постанови немає. Водночас слід звернути увагу на редакційну неточність законодавця. Так, у ст. 107 означеного закону мова йде про законопроект. Тому стаття потребує уточнення і щодо проекту постанови в частині відхилення, повторного внесення ².

Альтернативним аналізованому проекту є проект постанови [13], яким пропонувалося відмовитися від щорічного переведення годинника на літній та зимовий час після переведення годинника в останню неділю березня 2019 р. о 3 год. на 1 годину вперед. Тобто, востаннє безстроково встановити літній час.

Слід відмітити, що пропозиція запровадження II часового пояса з відмовою від сезонного часу вже була реалізована постановою ВР України № 3755-VI 20.09.2011. Нею додатково вводився декретний час – II часовий пояс з додаванням однієї години. Тим самим встановлювався III часовий пояс без щорічного переведення годинникової стрілки, що викликало незадоволення громадськості в Західній частині України з огляду на різницю в сонячному часі, занадто раннє пробудження. Так, 14.10.2011 Ужгородською міською радою було прийнято рішення [9] про встановлення регіонального графіку робочого часу (на годину пізніше від III часового поясу) на території міста Ужгорода. Постанова ВР України № 3755-VI від 20.09.2011 втратила чинність 18.10.2011 у зв'язку з внесенням уряду пропозиції розробити проект закону щодо порядку обчислення часу.

¹ Див. : там само.

² Враховуючи не врегульованість на законодавчому рівні цього питання, при дослідженні нами було застосовано метод аналогії.

У 2013 році відповідний проект закону було розроблено. Ним передбачалося встановлення II часового поясу без щорічного переведення годинникової стрілки. Але рішення про відміну сезонного часу було вкрай негативно сприйняте на сході України. Інші внесені пропозиції стосувалися розділу території України на II і III часових пояси), запровадження єдиного III часового поясу [2]. У суспільстві наголошується на необхідності введення III (літнього, як в Білорусі) або III і IV часового поясу¹, врахування при розрахунках українського астрономічного часу (часу, коли тінь співпадає з місцевим і о 12 год. дня має найменшу довжину) [2] в різних регіонах держави.

Питання обчислення часу пов'язане з проблемою раціонального використання світлої частини доби. З цією метою до введення цивільного часу використовувався «нерівний» годинник (враховував сезонні зміни). Його продовжують використовувати на Афоні. І цьому є пояснення американських вчених, які виявили у людини ген біологічного годинника. Саме він регулює постійні цикли сну і активності. Генетична пам'ять орієнтує на своєчасний сон із заходом і підйом зі сходом Сонця [15, с. 142]. Ця проблема має медичний, релігійний, міжнародний, економічний аспекти, з урахуванням яких і має визначатися найоптимальніший для суспільства порядок обчислення часу.

Для створення однаково зручних побутових умов для всіх мешканців держави потрібен режим праці, за якого початок робочого дня узгоджувався б зі сходом та заходом сонця у кожному окремому регіоні країни. Це сприятиме найдовшій активній життєдіяльності людини протягом доби при денному освітленні [6]. Велике від'ємне значення рівняння часу призводить до того, що, в Луганську в кінці осені – на початку зими за поясним часом Сонце заходить близько 15 год. 15 хв. Зважаючи на короткі осінньо-зимові присмерки, о 15.30 год. місто поринає

¹ При Радянському Союзі в Україні діяв 3-й годинний пояс до 1981, а в 1981–1992 – взимку – 3-й, влітку – 4-й годинний пояс, оскільки пізніше наступала темрява і з роботи людина поверталася додому у світлий час доби, тим самим мала час працювати вдома, використовуючи світлу добу часу [Див. : Лист Лисиці М. І. Прем'є-Міністру України №020625.12/03 / 21.09.2015 / Апарат Верховної Ради України. URL: <https://www.mao.kiev.ua/index.php/ua/deiyak/ob4yslennia4asu>. (Дата звернення : 05.03.2019)].

в майже цілковиту темряву. Сходить там Сонце в цю пору близько 6 год. 30 хв. ранку (в листопаді у певні дні в 6 год. 15 хв.). Переважна більшість луганчан починають робочий день о 8 год., коли Сонце вже давно зійшло, а закінчують о 17 годині, коли вже темно [5].

З метою створення оптимальних умов для трудової діяльності в Україні Указом Президента України [8] було запроваджено регіональні графіки початку робочого дня. Відповідно до п.п. 9 п. «а» та п.п. 4 п. «б» статті 30 Закону [10] до компетенції виконавчих органів місцевих рад належать власні повноваження щодо встановлення зручного для населення режиму роботи підприємств комунального господарства, торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування і делеговані повноваження щодо встановлення зручного для населення режиму роботи (за погодженням з власниками підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності). Фактично в районах області діють відповідні графіки — на годину раніше розпочинається і закінчується робочий день. Крім того, в сфері сільського господарства робочий день в сезонний період може розпочинатися на кілька годин раніше.

Норми тривалості робочого часу розраховує Міністерство соціальної політики. Але, як слушно зауважує М. В. Казанцев, нормативно не визначено сезонні переведення годинникових стрілок в обліку робочого часу. У зв'язку з цим роботодавець змушений безпідставно в особливому порядку встановлювати графіки змінності працівників нічної зміни в жовтні та компенсувати їм годину понаднормового часу [3, с. 128].

Конституція України [4, с. 18–20, 29–30] гарантує кожному право на охорону здоров'я (ст. 49), право на належні умови праці (ч. 4 ст. 43), право на відпочинок (ст. 45). При цьому максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку, а також інші умови здійснення права на працю мають визначатися законом (ч. 3 ст. 45). Прийняття законів є одним із повноважень ВР України (п.п. 3) ч. 1 ст. 85). Серед інших повноважень — визначення засад внутрішньої політики (п. 5) ч. 1 ст. 85). Тому порядок обчислення часу має визначатися не підзаконними актами — указом глави держави, як це мало місце

у 1995 році, постановою уряду — у 1996 році, а законом¹. При цьому закон має врахувати право людини на трудовий, фізичний і духовний відпочинок, визначити шляхи забезпечення гарантій. Закон не повинен мати на меті радикальну зміну меж початку і закінчення робочого часу за рахунок обмеження вільного часу, який кожен може використати на власний розсуд (будь-то господарські, сімейні справи чи щоденне ранкове та вечірнє відвідування церкви). Реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС не може спричиняти порушення прав людини і громадянина.

Висновок : Конституція України побічно вказує на необхідність визначення порядку обчислення часу спеціальним законом. Тому акти уряду, глави держави не повинні бути рамковими з врегулювання цього питання. Метою прийняття закону не може бути кардинальна зміна режиму робочого часу за рахунок політичної та економічної доцільності. Він має унормувати графіки сезонної та понадурочної роботи. Визначити права та гарантії людини на охорону здоров'я, фізичний і духовний відпочинок. Встановлення годинного поясу в Україні має здійснюватися з урахуванням критеріїв найближчого наближення до поясного (світлового) часу, географічного простору. Перспективою наступних наукових досліджень може бути порівняльно-правовий аналіз врегулювання порушеного питання законом в інших країнах.

Список використаних джерел:

1. Відповідь А. В. Гужві. Лист Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України № 04—23/18—157 13.02.2018. URL: <https://itd.rada.gov.ua/services/File/Get/853> (Дата звернення : 28.02.2019).
2. Відповідь на Електронну петицію «Україні — астрономічний час», лист директора ГАО НАНУ Я. С. Яцківа 04.03.2016. URL: <https://www.mao.kiev.ua/index.php/ua/deiyak/ob4yslennia4asu>. (Дата зверн. : 04.03.2019).
3. Казанцев М. В. Проблеми урегулювання робочого часу та часу відпочинку. Проблеми захисту прав і свобод людини і громадянина. Тези доп. Міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів. (м. Чернігів, 22—23.05.2014). Чернігів, 2014. С. 126—129.

¹ Натомість проектом пропонувалося доручити Кабінету Міністрів України визначити порядок обчислення часу на території України.

4. Конституція України. (станом на 30 верес. 2016 р.). Харків. Право. 2016. 76 с.
5. Лист голови місцевого осередку аматорів астрономів, вчителя фізики і астрономії Ю. Москаленка директору ГАО НАН України Я. С. Яцківу. URL: <https://www.mao.kiev.ua/docs/yatskiv/vrem1.pdf>. (Дата зверн. : 03.03.2019).
6. Максjuta Анатолій. В обчисленні часу створюємо максимально сприятливі умови для життєдіяльності та ефективної праці. «Радник» — щомісячний юридичний журнал в сфері державних закупівель. (2019). URL: http://radnuk.com.ua/publications/articles/articles-1_1029.html. (Дата звернення : 02.03.2019).
7. Про встановлення порядку обчислення часу на території України. Проект постанови Верховної Ради України № 9121 21.09.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64671 (Дата звернення : 28.02.2019).
8. Про запровадження на території України регіональних графіків початку робочого дня. Указ Президента України № 334/95 26.04.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/95>. (Дата звернення : 03.03.2019).
9. Про зміну роботи підприємств, установ та організацій. Рішення Ужгородської міської ради VIII сесії VI скликання № 268 14.10.2011. URL: http://old.rada-uzhgorod.gov.ua/download/s/rishennja_sesiji_268.pdf. (Дата звернення : 04.03.2019).
10. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України № 280/97-ВР 21.05.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. (Дата звернення : 03.03.2019).
11. Про порядок обчислення часу на території України. Постанова Кабінету Міністрів України № 509 13.05.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-96-%D0%BF>. (Дата звернення : 28.02.2019).
12. Про Регламент Верховної Ради України. Закон України № 1861-VI 10.02.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>. (Дата звернення : 28.02.2019).
13. Про скасування переведення годинника на літній і зимовий час та встановлення порядку обчислення часу на території України. Проект постанови Верховної Ради України № 9334 23.11.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9334&skl=9. (Дата звернення : 01.03.2019).
14. Україні — астрономічний час. Електронна петиція Горіченка Сергія. Вхідний № 0460.26.16/01 15.02.2016. Апарат Верховної Ради України. URL: <https://www.mao.kiev.ua/index.php/ua/deiyak/ob4yslen-nia4asu>. (Дата зверн. : 05.03.2019).

15. Яруллин Р. Р. О влиянии смены часовых поясов и изменении времени на экономику России. Омск. Вестник ОГУ. № 3 (164). 2014. С. 142–147.
16. Official Journal L 031, 02/02/2001. P. 0021–0022.

References:

1. Vidpovid, A. V. Huzhvi. Lyst Komitetu z pytan nauky i osvity Verkhovnoi Rady Ukrainy № 04–23/18–157 13.02.2018. URL: <https://itd.rada.gov.ua/services/File/Get/853> [in Ukrainian].
2. Vidpovid na Elektronnu petytsiiu «Ukraini – astronomichniy chas». lyst dyrektora HAO NANU Ya. S. Yatskiva 04.03.2016. URL: <https://www.mao.kiev.ua/index.php/ua/deiyak/ob4yslennia4asu> [in Ukrainian].
3. Kazantsev M. V. (2014). Problemy urehuliuвання robochoho chasu ta chasu vidpochynku. Problemy zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna. Chernihiv. [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy (2016). (stanom na 30.09.2016). Kharkiv. Pravo. [in Ukrainian].
5. Lyst holovy mistsevoho osередku amatoriv astronomiv, vchytelia fizyky i astronomii Yu. Moskalenka, dyrektoru HAO NAN Ukrainy Ya. S. Yatskivu. URL: <https://www.mao.kiev.ua/docs/yatskiv/vrem1.pdf> [in Ukrainian].
6. Maksiuta Anatolii. (2019). V obchyslenni chasu stvoriuiemo maksimalno spriyatlyvi umovy dlia zhyttiedialnosti ta efektyvnoi pratsi. Radnyk. URL: http://radnuk.com.ua/publications/articles/articles-1_1029.html [in Ukrainian].
7. Pro vstanovlennia poriadku obchyslennia chasu na terytorii Ukrainy. Proekt postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy № 9121 21.09.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64671 [in Ukrainian].
8. Pro zaprovadzhennia na terytorii Ukrainy rehionalnykh hrafikiv pochatku robochoho dnia. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 334/95, 26.04.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/95> [in Ukrainian].
9. Pro zminu roboty pidpriemstv, ustanov ta orhanizatsii. Rishennia Uzhhorodskoi miskoi rady VIII sesii VI skykannia № 268, 14.10.2011. URL: http://old.rada-uzhgorod.gov.ua/download/s/rishennja_sesiji_268.pdf [in Ukrainian].
10. Pro mistseve samovriadiuvannia v Ukraini. Zakon Ukrainy № 280/97-VR, 21.05.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
11. Pro poriadok obchyslennia chasu na terytorii Ukrainy. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 509, 13.05.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-96-%D0%BF> [in Ukrainian].

12. Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy. Zakon Ukrainy № 1861-VI, 10.02.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> [in Ukrainian].
13. Pro skasuvannia perevedennia hodynnyka na litnii i zymovyi chas ta vstanovlennia poriadku obchyslennia chasu na terytorii Ukrainy. Proekt postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy № 9334, 23.11.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9334&skl=9 [in Ukrainian].
14. Ukraini – astronomichniy chas. Elektronna petytsiia Horichenka Serhiia. Vkhidnyi № 0460.26.16/01, 15.02.2016. Aparat Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://www.mao.kiev.ua/index.php/ua/deiyak/ob4yslennia4asu> [in Ukrainian].
15. Yarullyn R. R. (2014). O vlyianyy smeny chasovykh poiasov y yzmenenyy vremeny na ekonomyku Rossyy. Omsk. Vestnyk OНU. № 3 (164), 142–147. [in Russian].
16. Official Journal L 031, 02/02/2001. P. 0021–0022. [in English].

Погребняк Н. С.

**Проблема законодательного урегулирования порядка исчисления
времени на территории Украины**

***Анотация.** Осуществлен анализ правового урегулирования порядка исчисления времени в Украине. Проведена экспертиза проекта постановления Верховной Рады Украины «Об установлении порядка исчисления времени на территории Украины» (рег. № 9121 21.09.2018). Внесены рекомендации.*

***Ключевые слова:** порядок исчисления времени на территории Украины; закон; проект постановления; Верховная Рада Украины.*

Pogrebniak N. S.

**Problem of legislative regulation of the procedure of calculating time in the
territory of Ukraine**

***Summary.** Legal framework for calculating time in the territory of Ukraine was analized. Expert evaluation is provided on draft resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine “On Establishing the Procedure of Time Calculation in the Territory of Ukraine” (registry No. 9121 09/21/2018).*

It was established that economic, labor-related, physical aspects of this issue were researched by M. V. Kazantsev, R. R. Yarullin, Y. S. Yatskiv and others. Major contribution to the development of the problem of was made by the Head

Astronomical Observatory of the National Academy of Sciences of Ukraine. At the same time, legal issues in regulating time zones in Ukraine, the form how they are set.

It is determined that the procedure for calculating time in the territory of Ukraine is regulated by a by-law normative act – a resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. At the same time, the problem of calculating time within the territory of Ukraine is connected with the issues of establishing maximum and minimum length of working time, rest, and other conditions of exercising the right to work, which according to Part 3 of Article 45 of the Constitution of Ukraine shall be defined by law.

It determined that Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 509 dated 13.05.1996 set the time of the second time zone (Kyiv time) in Ukraine with putting the hands in the clock one hour forward on the last Sunday of March at 3 o'clock and 1 hour backwards on the last Sunday in October at 4 o'clock. A single second time zone has been introduced throughout Ukraine de jure. De facto, the second international time zone does not cover the whole, though most of the territory of Ukraine – almost 95%. A small part of the Transcarpathian region is located in the first time zone; Lugansk, part of Donetsk and a small part of Kharkiv and Zaporizhzhya regions – in the third time zone. The territory of Ukraine extends in length more than one hour.

It has established that for the EU Member States, it is now mandatory for the EU Member States to move the hands on the clock twice a year: from the end of March to summer time and from the end of October to winter time. Daylight Saving Time starts at 1:00 am on the last Sunday of March and ends at 1:00 am on Greenwich on the last Sunday in October. But since 2021, according to the decision of the European Parliament, the rules on moving hands of the clock to summer and winter time are canceled in the territory of the European Union. This means that each EU Member State has to set a time zone for good in spring 2021.

It was concluded that the procedure for calculating time in the territory of Ukraine should be determined by a special law, as indirectly indicated by certain norms of the Constitution of Ukraine. At the same time, given the decisions of the European Parliament, the need to adopt a law is no longer relevant. In this case, however, there is no regulatory norms on norming seasonal and overtime work; beginning and end of working hours in different regions of Ukraine, taking into account astronomical time and time for everyday needs, physical and spiritual rest.

Key words: *the procedure for calculating time in the territory of Ukraine; law; draft resolution; the Verkhovna Rada of Ukraine.*